

Információk

Pedagógusképzési Albizottság tagjai (1997–1999)

Balogh Katalin (ELTE, pszichológia)
Balogh László (KLTE, pszichológia)
Bollókné Panyik Ilona (Bp. tanítóképzés)
Brezsnyámszky László (KLTE, tanárképzés)
Falus Iván (ELTE, BTK tanárképzés)
Fáyné Dombi Alice (JGYTF, Szeged, tanárképzés)
Kocsis Mihály (JPTE, Pécs, tanárképzés)
Mesterházy Zsuzsa (gyógypedagógia)
S. Faragó Magdolna (MKM, képzésirányítás)
Tóth Béláné (BDMF, Bp., műszaki tanárképzés)
Trencsényi László (OKI, tudományos kutató)
Varga Lajos (BME, műszaki tanárképzés)
Vastagh Zoltán *elnök* (JPTE, Pécs, tanárképzés)
Hadházi Tibor (BGYTF, Nyíregyháza, tanárképzés)
Hoffmann Rózsa (igazgató, gyakorlati képzés)
Pentelényi Pál *titkár* (BDMF, Bp., mérnök tanárképzés)
Szabó László Tamás (KLTE, szociológia)

Meghívottak:

Alkalmanként a témának megfelelő szakemberek.

Tájékoztatásul kapnak meghívót:

Báthory Zoltán főbizottsági elnöknek
Ballér Endre főbiz. alelnöknek
Hunyady Györgyné főbiz. alelnöknek
Pukánszky Béla főbiz. titkárnak
Golnhofer Erzsébet főbiz. titkárnak

Pécs, 1997. március 12.

Vastagh Zoltán elnök

Beszámoló az MTA Pedagógiai Bizottsága Pedagógusképzési Albizottságának munkájáról (1994–1996)

Előzmények

Az albizottság állandó tagjai – néhány kivételtől eltekintve – már az előző akadémiai ciklus kezdetétől (1991-től) együttműködtek. Ennek következtében támaszkodhattak régebbi tapasztalataikra. Kiindulópont volt az 1991-ben a főbizottság számára készített *átfogó helyzetelemzés*.¹

Jónéhány – az új ciklusra „áthúzódó” feladat adódott. Elemző értékelő munkánk alapján továbbra is sürgettük: (1) A pedagógusképzési kutatások országos koordinációját, (2) A pedagógiai tanszécek oktatóinak rendszeres továbbképzését, (3) A tanárképzési bázisok (intézetek) kialakítását, (4) A fiatal oktatókkal szemben támasztható pedagógiai követelmények meghatározását, (5) A többszintű tanárképzés (alap- és továbbképzés,

¹ Ballér Endre és Vastagh Zoltán: A Pedagógusképzési albizottság javaslatai a tanárképzésben sürgető feladatok megoldására. Budapest, 1991. november 11.

PhD) konstruktív egymásra építést. E továbbra is megoldásra váró kérdések érdemi kezelése meghaladta az al-, sőt a főbizottság hatáskörét. A pedagógusképzés fejlesztésére (1991-ben) a felsorolt tartalmi problémák megoldását is biztosító, *átfogó kormányprogram előkészítését szorgalmaztuk.*

Témaviták

Az albizottság az 1994-96-os időszakban a következő témákat vitatta meg: (1) A pedagógusképző műhelyek tapasztalatai, (2) A pedagógusképzés helyzete, (3) A tanárképzés fejlesztésével kapcsolatos állásfoglalás, (4) A tanárképzés aktuális kérdései és fejlesztési perspektívái, (5) A műszaki pedagógusképzés rendszere (különös tekintettel a képzési követelményekre).

A témák felsorolása is mutatja, hogy az albizottság igyekezett közelebb férközni a pedagógusképzés gyakorlatához. Fontosnak tartottuk újabb, az érdekeltek által igazolt tapasztalatok feltárását, hogy az új Felsőoktatási törvény (és a témában kiadott végrehajtást segítő, módosító határozatok) *ezek figyelembevételével* szülessenek meg. A főbizottság kiemelt figyelemmel kísérte albizottságunk tevékenységét, és a (közoktatási és felsőoktatási téma-) vitákban folyamatosan igényelte aktív közreműködésünket.

Az állásfoglalás

1995. decemberében – minden előzményt mérlegelve, alapos viták után – megszületett a Pedagógiai Bizottság „A tanárképzés fejlesztésének időszzerű kérdései” című *állásfoglalása*.

Az állásfoglalás szövege eljutott ugyan a főhatóság különböző főosztályaira, de – a benne leírt problémák megoldására vonatkozóan érdemi visszajelzést nem kaptunk. Elmaradt az állásfoglalás szövegének szélesebb körben történő megismertetése, publikálása is. Ennek egyik oka bizonyára az, hogy a pedagógusképzés a felsőoktatás fejlesztési koncepciójában *eleve nem kapott súlyának megfelelő helyet*. További ok lehet az is, hogy az általunk (is) többször *felvetett makacs problémák megoldását egyre későbbre halasztották*. (Így pl. az egységes tanárképzés kivitelezésének módját, a pedagógus továbbképzés új szabályozását, a tanárképzés egységes követelményrendszerének kiadását.)

A legfontosabb teendők

A Pedagógiai Bizottság 1995. decemberi állásfoglalásában érintett kérdéskörök nagyobb része a mai napig aktuális, a fejlesztő lépések megtétele egyre sürgetőbb. Vegyük sorra a *legfontosabbakat!*

A törvényi szabályozás nem eléggé hatékony, nem képes a tanárképzés követelményeit érvényesíteni. A felsőoktatás és az egyetemvezetés a kérdést általában periférikusan és nem rendszerszemlélettel kezeli. Az intézményi autonómia ellehetlenítette a tanárképzést.²

Magas szintű, a pedagógusképzés ügyéért felelős állandó bizottság felállítását javasoltuk. Ez a bonyolult témakör semmiképp sem szorítható a revíziós területek határai közé.

Az egységes tanárképzés kialakításakor nem sikkadhatnak el a tartalmi kérdések, a pedagógiai kultúra és a pedagógus mesterség fejlesztésének problémái.

Megállapítható, hogy a képzés tartalma mind az egyetemeken, mind a tanárképző főiskolákon megújításra szorul. Éppen ezért a fokozatos fejlesztés elvének megfelelő akkreditációs folyamatban kell biztosítani a képzési követelményeknek megfelelő képzési színvonalat.

Tisztázandó az egyetemek, főiskolák továbbképzésben betöltött szerepe.

A pedagógus továbbképzésre vonatkozó jogszabályt az MKM felsőoktatási és közoktatási szakterületeinek egységes koncepciója alapján, szoros együttműködéssel lehet megalkotni.

A pedagógusokat továbbképző pedagógiai, pszichológiai továbbképzési programokat csak akkreditációs eljárással lehet engedélyezni. A kialakuló piacot e téren a szakmai kompetenciának kell korlátoznia.³

Sürgető teendő az egységes tanárképzési követelményrendszer kormányrendeletbe foglalása és kiadása.

² L. Orosz Gábor (sz.): Tanárképzésünk egykor és ma. KLTE, Debrecen, 1995.

³ További fontos részleteket tartalmaz A pedagógusképző intézmények továbbképzési kínálata- c. anyag (MKM-Tanárképzők Szövetsége közös felmérése.), Budapest, 1996. május, 12p.

Információk

A képesítési követelmények hivatottak az intézményrendszer különböző ágazataiban folyó képzéseket a kimeneti oldalról szabályozni. Ez biztosíthatja a diplomák megfelelő színvonalának állami garanciáját, és erre alapozható az akkreditációs munka is.

Biztosítani kell a modernizációhoz szükséges anyagi és szervezeti feltételeket.

Kialakítandó a pedagógus-kutatás (ezen belül a pedagógusképzés-kutatás) megfelelő kutatóintézeti háttere. A tanárképzésben oktatók régi és jogos igénye a rendszeres szakmai továbbképzés megszervezése. Ez a feladat leginkább a pedagógus kutatóbázis működéséhez kapcsolható.

A tanárképző egyetemeken tanárképző karokat (intézeteket) kell létrehozni. A tanárképzéshez és az újtípusú pedagógus-továbbképzés megvalósításához az egyetemeken olyan szervezeti egységeket szükséges kiépíteni, amelyek biztosíthatják a tanári képesítés követelményeinek megvalósulását, célszerűen összehangolva és koordinálva a különböző elméleti stúdiumokat és gyakorlatokat, szervezve a régióban folyó pedagógusképző, -továbbképző, és oktatásfejlesztő tevékenységet.

A vitatémák, helyzetelemzések makacs visszatéréséből, és az áthúzódó, országos érdekű feladatok sorából, *egyre feszültebb állapot* rajzolódik ki. Az MKM legújabb időtervének ismeretében remélhetjük, hogy az egyetemes tanárképzés követelményrendszerét a jelen tanévben végre kiadják, az intézményrendszer átalakítására (integrálódására), valamint a pedagógusok általános és kötelező továbbképzésére vonatkozó döntések pedig a következő tanévben napvilágot látnak.

A szakmai együttműködés értéke

Az albizottság munkatervének megfelelően tevékenykedett. Igyekezett megfelelni a főbizottság elvárásainak. Az elért eredménnyel *mégsem lehetünk elégedettek*. Ennek oka elsősorban a pedagógusképzés korszerűsítésének elakadása, a javasolt fejlesztő lépések elmaradása, illetve késése.

A munkacsoport felkért tagjai lelkiismeretes munkát végeztek. Jellemzővé vált a levelező közreműködés, miután az érdekelt oktatók rendkívül elfoglaltak. Munkaértekezlet összehívására csak nagyon indokolt esetben kerülhetett sor. Az intézmények számára a kiküldetési költségek biztosítása is gondot okoz. A jövőben *megoldást kellene találni* a legszükségesebb (működési) költségek megtérítésére.

Az albizottság tagjai számára a folyamatos együttműködés lehetősége, és a képzési színtereken lebonyolított *tapasztalatcserék* élménye volt a legértékesebb.

Néhány, a pedagógusképzésben fontos tartalmi kérdésben (tananyagkorszerűsítés, jegyzetkiadás, a tanszékek kutatómunkája, a pécsi Tanárképző Intézet programja, a műszaki tanárképzés rendszere) *érdemi eszmecserét* folytattunk, legtöbbször kooperálva más szakmai körökkel, szervezetekkel.⁴

Kétségtelen, hogy az albizottságnak (a főbizottság munkaterve szerint) továbbra is szerepet kell kapnia a pedagógusképzés és a közoktatás modernizációs folyamatának továbbvitelében.⁵

Ugyanakkor – és ez az egyik legfőbb tanulság – a jövőben még határozottabban, *nagyobb időarányban kell törekednie* a pedagógus szakma és a pedagógusképzés kutatási és oktatási problémáinak nyomon követésére, valamint a tanszékek eredményeinek kiemelésére. A részletes munkaprogram összeállítása természetesen már az 1997-99-ig tartó, következő tervciklusra újjáválasztott albizottság feladata lesz.

*Vastagh Zoltán
az albizottság elnöke*

⁴ Legemlékezetesebbek: A Tanárképzők Szövetsége Pedagógiai Szakosztályának rendezvényei, a TKSZ műhelytalálkozói, a JPTE Tanárképző Intézete és az MTA Pécsi Területi Bizottsága közös konferenciája (1995. december 5. 6.), és a BME Pedagógiai Intézetének felolvasóülése (1996. november 27.)

⁵ *Albizottsági javaslatok, előterjesztések*: 1. A közoktatásról alkotott törvény (1993) alapján kirajzolódó feladataink a pedagógusképzésben. Pécs, 1995. január 20. 5o.; 2. A közoktatás fejlesztésének stratégiája-c. vitaanyaghoz kapcsolódó pedagógusképzési feladatok. Pécs, 1995. január 24. 2o.; 3. A tanárképzés fejlesztésének időszerű kérdései. Előterjesztés., Budapest, 1995. november 24. 5o.; 4. „Konceptcionális háttéranyag és fejlesztési alternatívák a tanárképzés egységes követelményeiről készülő kormányrendeletre”. Faragó M. döntéselőkészítő tanulmányának véleményezése. Budapest, 1996. február 12. 10.o.; 5. A pedagógusképzés helyzete és perspektívái. Előterjesztés. MTA Pedagógiai Bizottság ülése, Szeged, 1996. szeptember 29. 6o.; 6. Vélemény a tanári képesítés egységes követelményeiről készülő kormányrendelet szövegjavaslatáról. Budapest, 1996. november 15. 2o.